

वास्तू.....

अखेर वास्तूचे सातत्याने मनांत येणारे दिवास्वप्न ‘स्वप्रच’ रहाणार की काय? या विचाराने नाराज झालेली स्वरा अजूनच उदासली. मुलाला कॉटवर ठेऊन आवाजाच्या प्रदूषणापासून मुलाच्या झोपेचे रक्षण करण्यासाठी खोलीची दारे, खिडक्या तिने दडपून टाकल्या. मात्र विचारांना काही दडपता येत नव्हते. मुलाला झोपेसाठी थोपटताना मनांतील विचारही तसेच त्याचबरोबर हिंदोळू लागले. हॉल, किचन, बेडरूम सर्वांनी युक्त अशा एकमेव एका खोलीकडे तिने उदासपणे कटाक्ष टाकला. मोठ्या घराचे..... किमान एक बेडरूमच्या घराचे स्वप्न तुटपुंज्या उत्पन्नात कसे पूर्ण होणार? याची काळजी वरचेवर जास्तच वृद्धिंगत होत होती. मनांत खूप असूनही सासू-सासज्यांना गांवाकडून शहरात आणता येत नव्हते..... दोन्हीकडील खर्च भागवता भागवता दमछाक होत होती..... एकमेव खोलीचा उपयोग हॉल, डायनिंग, बेडरूम असा “गरजेप्रमाणे” करताना दमछाक होत होती. एवढे दिवस दोघेच होते तेव्हा स्वराता याची फारशी नड जाणवली नव्हती. परंतु आता बाळ झाल्यापासून मात्र मोठ्या जागेची उणीव फारच जाणवत होती. एका खोलीच्या अस्वस्थतेची जाणीव अधिकच भांबावून सोडत होती. कुठं जावं? काय करावं? म्हणजे मोठ्या जागेची समस्या दूर होईल.....? पैशांची जमवाजमव कशी होईल? तिला काहीच मार्ग दिसत नव्हता. ‘आपणच गांवाकडे जावून रहावे’ हा विचार अनेकवेळा मनांत आला तरी नवज्यापासून दूर रहायला मन परवानगी देत नव्हते..... सतत आडवणूक करणाऱ्या ह्या विचारांना चुचकारती बाळास जोरजोराने थोपटू लागली. समोरच्या खिडकीतल्या काचेतून येणारी दुपारची सूर्याची तिरपी किरणे तिच्यावर व बाळावर चाल करून आल्यासारखी येऊन शेक देऊ लागली. उसळणाऱ्या समुद्रात दमछाक झालेले एखादे माणूस केवळ योगायोगानेच तीराला लागावे अशी तिची नजर अचानक शेजारीच पडलेल्या वृत्तपत्रामधील जाहिरातीवर गेली. “एक बेडरूमचा फ्लॅट..... किंमत नाममात्र..... पत्ता.....!” अशा स्वरुपाची ती जाहिरात होती. बज्यापैकी गांवातच असणाऱ्या या फ्लॅटची किंमत मात्र ‘नाममात्र’ असे कां लिहले असावे? या विचाराने तिला घेरले. झोपलेल्या बाळाला

कॉटवर टाकून तिने त्याला पांघरले. लगेचच तो उठायची शक्यता नसल्याने दार लोटून समोरच्या दुकानात वृत्तपत्र घेऊन ती फोन करायला गेली. जाहिरातीतील नंबर फिरवून ती अपेक्षेच्या उत्तराच्या दानाची प्रतिक्षा करू लागली.

“हेलो, आज आपली फ्लॅट संदर्भात जाहिरात आहे नं.....! त्याविषयी माहिती हवी होती..... विशेषतः आपण जे किंमत नाममात्र असे लिहलेय त्याविषयी.....” तिने एका दमात सर्व बोलून टाकले.

“हो..... ५५० स्वे. फूट फ्लॅट आहे. पत्ता.....! किंमत नाममात्र ५०,०००रु.! कायदेशीर बाबींचा खर्च घेणाऱ्याने करायचा हे आधीच स्पष्ट सांगतो..... अजून एक महत्वाची गोष्ट..... आपण आत्मा..... भूतखेत वगैरे गोष्टींवर विश्वास ठेवत असाल तर न आलेलेच बरे.....! कारण या जागेमध्ये यापूर्वी माझे वडिल एकटेच रहात होते. पण अत्यंत दीर्घ.... कंटाळवाण्या आजारपणाला कंटाळून त्यांनी एक महिन्यांपूर्वी इथेच आत्महत्या करून घेतली. त्यामुळे आजूबाजूचे कुणीही इकडे फिरकत नाहीत..... आणि त्यामुळेच खरंतर या फ्लॅटची किंमत नाममात्र आहे. मला या फ्लॅटला ‘हसतं-खेळतं’ ठेवायचं आहे. त्यामध्ये वास करणाऱ्या माझ्या वडिलांच्या आत्म्याला शांती मिळावी हिच इच्छा आहे. खरंतर मी, पत्नी-मुलासहित इथे रहायला यावे अशी माझ्या वडिलांची फार इच्छा होती. परंतु पत्नीने ती कधीच मान्य न केल्याने माझाही नाईलाज झाला. वृद्धाश्रमाची कल्पना त्यांना कधी पेलवली नाही..... आणि शेवटी असा हा त्यांचा दुर्देवी मृत्यु झाला. तुम्ही अंधश्रद्धाळू नसाल तर फ्लॅट पहायला फोन करून केव्हाही येऊ शकता.....” असं म्हणून पलिकडून फोन ठेवलाही गेला.

स्वराला एका बाजूने खूप आनंद व एका बाजूने थोडे भयही वाटून गेले. हातातील रिसिव्हर ठेवून दुकानाच्या काऊंटरचा आधार घेत उभ्याउभ्यानेच तिचे शरीर थोडे विसावले. एखाद्या झाडात अडकलेल्या पतंगाप्रमाणे तिचं अस्वस्थ मन अंतराळात तशाच वेड्यावाकड्या गिरव्या घेत राहिलं. आत्महत्या केलेला अपरिचित देहातील आत्मा.....! आपल्याला त्याच्या वास्तूत शांतपणे..... सुखाने राहू देईल कां? पण मुळात आत्मा असतोच कां? हा अतृप्त आत्मा आपल्याला त्रास देईल कां? नाही नक्कीच देणार नाही.....! आपण काही त्याची सून नाही..... तो आपल्याला कशाला त्रास देईल?

कशाचा आत्मा अन् काय.....! सब झूठ आहे..... घराला नवा रंग देऊ..... एक पूजा घालू..... फार तर दरवर्षी त्या आत्महत्या केलेल्या व्यक्तीचे श्राद्धही घालू..... अशा अगणित शेंडाबुडखा नसलेल्या विचारांनी स्वरा हैराण झाली. तिला वाटले, आत्मा, भूतखेत सर्व माणसांनीच स्वतःच्या मतलबासाठी तयार केलेले शब्द..... या शब्दांचे अस्तित्वही मानवानेच दिलेले..... अचाट मेंदूच्या कल्पनेतून व स्वतःच्या फायद्यानुसार, कुवतीनुसार कल्पनाकृती करून स्वतःची फक्त कायम सोय पाहणारी मानवजात..... खरंतर सूक्ष्म पेशीपासून विशालकाय प्राण्यापर्यंतची जीवसृष्टीचे आत्मे असे अंतराळात वास्तव्य करत राहिले तर हे विश्व त्यानेच व्यापून जाईल..... त्यामुळे आत्मा हा शब्दच मुळी वांझोटा..... खरंतर प्राणशक्ती संपल्यावर कशाचा आत्मा अन् काय? “मरेपर्यंत स्वतःच्या अस्तित्वासाठी झगडा” या पलिकडे काहीच सत्य नाही.....! विचारांच्या वेगाने धाप लागल्यासारखी होऊन तिने दोन-तीन दीर्घ निःश्वास टाकले. हळूहळू मग मात्र एका निश्चयाप्रत तिचे मन वळू लागले. ढगाळलेल्या आभाळात मधेच एखादी चांदणी अस्फुटपणे चमकून जावी तशी या “वास्तूच्या आशेची पालवी” स्वराच्या डोक्यांसमोर चमकत राहिली..... आणि आशाळभूत अशा तिच्या मनाला ही वास्तू म्हणजेच आपली ‘भाग्यतारका’ आहे असे वाटू लागले..... तिच्या मनांत विचार आला, काय नशिब आहे..... आपल्याला आपल्या सासू-सासन्यांना जवळ घेऊन राहण्यासाठी मोठी जागा हवी आहे..... अन् या वास्तूच्या मालकाचीही तशीच इच्छा होती..... पण त्यांच्या मुलाने ती पूर्ण केली नाही.....! विचारांना एक अमर्याद वेग येऊन ‘न बघितलेली अत्यल्प किंमतीची वास्तू’ तिच्या मनांत फेर धरून अत्यंत द्रुत लयीत नाचू लागली. न बघितलेल्या त्या वास्तूमधून तिचे मन अनेकवेळा आतबाहेर घिरट्या घालून आले. त्या धुंदीत ती असतानाच दारावरची बेल वाजली. नखशिखांत न बघितलेल्या वास्तूची धुंदी चढलेल्या तंद्रीतून ती जागी झाली. नवन्याला एका दमात सर्व गोष्टी सांगून टाकल्या. तोही फार अंधश्रद्धाळू नव्हता. तो फलॅट बघण्यास लगेचच तयार झाला. त्यालाही आपल्या आई-वडिलांना घरी आणण्याची घाई झाली होती..... काहीही वेळ न दवडता बाळाला कडेवर घेऊन ती दोघे फोन करून फलॅट बघण्यास गेली. एखाद्या चाणाक्ष, हुशार गृहिणीने आपला जोपासलेला संसार त्या वास्तूमधून जीवंत दर्शन घडवत होता. सुंदर..... दिसताक्षणी

मनाला भुरळ घालणारी अशी ती वास्तू पाहून ती दोघेही सुखावली. फ्लॅटमधील गेलेल्या व्यक्तीचा व त्याच्या बायकोचा फोटो पाहून स्वराचे हात आपोआपच नमस्कारासाठी जोडले गेले. झुकलेल्या पापण्यांमधून स्वरा आपल्या वास्तूपूर्तीचे स्वप्न साकारताना पहात होती. वास्तूमधून फिरताना एक अनामिक सुखाची झुळूक दोघांच्याही शरीरामधून गेली. किरकोळ असलेल्या अटी मान्य करून लवकरच फ्लॅटचे खरेदीखत करून टाकू असे जाहिरात देणाऱ्या व्यक्तीशी बोलणे करून दोघे घरी परतली.

‘आत्महत्या केलेल्या व्यक्तीचा फ्लॅट’ असल्याने त्याला गिर्हाईकही फारसे मिळत नव्हते. मिळाले तर ते ऑफिस वगैरेसाठी मिळायचे. ते तर त्या व्यक्तीलाही नको होते. जीवंतपणी नाही निदान मरणानंतर तरी वडिलांची इच्छा पूर्ण करावी या विचाराने कुटुंबासच फ्लॅट देण्याचे त्या व्यक्तीने ठरविले होते. वडिलांच्या वास्तूत रहाण्यासाठी ती व्यक्ती धजावत नव्हती. वडिलांच्या जीवंतपणी त्यांचा धाक वाटला नव्हता..... भीती वाटली नव्हती..... पण मरणानंतर त्यांच्या आत्म्याने मात्र ते काम चोख बजावले होते. वडिलांची अतृत्य इच्छा मात्र ती व्यक्ती पूर्ण करण्याचा प्रयत्नात होती..... अनोळखी आत्म्यास न घावरता स्वरा व तिच्या नवऱ्यानेही वास्तूत आनंदाने रहाण्याची तयारी दर्शवली होती.

सासू-सासऱ्यांना जवळ ठेऊन त्यांच्या सहवासाचा आनंद मिळणार म्हणून स्वरा अन् तिचा नवरा सुखावले होते.....! आई-वडिलांना प्रेमाने संभाळणाऱ्या कुटुंबास आपली वास्तू मिळणार हे पाहून घरातील आत्महत्या केलेला अतृत्य आत्मा मनाला शांती मिळून आनंदाने, मुक्तपणे वास्तूत विहरत होता.....

सौ. कल्पना रमेश धर्माधिकारी

ई-मेल: kalpa_053@yahoo.co.in
सुयोग हाईट्स, फ्लॅट नं. ६, रामबाग कॉलनी,
पौड रोड, कोथरुड, पुणे ४११ ०३८.
फोन: ०२०-२५४२५९३६.